

Prinsipper og etiske retningslinjer for arbeid med anskaffelser ved UiO, 2021–2024

- En strategi for å sikre integritet og ansvarlighet i anskaffelser ved Universitetet i Oslo –

Innhold

.....	1
1 Innledning og oppsummering.....	3
2 Visjon	4
3 Ønsket ståsted i 2024.....	4
4 Risikobildet ved inngangen til planperioden.....	5
4.1 Etterrettelighet	5
4.2 Verdiskapning	5
4.3 Profesjonalitet.....	5
5 Mål for planperioden.....	6
1. Behovsdekning	6
2. Kompetanse	7
3. Videreføring og videreutvikling av eksisterende praksis	9
6 Resultatindikatorer	11
7 Etske retningslinjer for anskaffelser ved Universitetet i Oslo.....	14
Forventninger til den enkelte ansatte.....	15
Krav og forventninger til leverandører.....	16

«Beste praksis innenfor offentlige anskaffelser skal fremme effektiv bruk av samfunnets ressurser, samt tydeliggjøre UiOs ansvar for å redusere klimaavtrykket og eventuelt merkostnadene ved en slik reduksjon.

Beste praksis skal også bidra til at det offentlige opptrer med integritet, slik at allmennheten har tillit til at offentlige anskaffelser skjer på en samfunnstjenlig måte.»

1 Innledning og oppsummering

UiO anskaffet varer og tjenester for 2,5 milliarder kroner i 2019. Anskaffelsene skal bidra til behovsdekning, er svært viktige for den faglige aktiviteten, og bidrar til verdiskaping i tjenesteproduksjonen innen UiOs kjerneaktiviteter forskning, formidling og undervisning. Profesjonelt planlagte og gjennomførte strategiske og operative anskaffelsesprosesser er viktig for god ressursbruk og for å sikre driften av UiOs virksomhet.

Rammeverket for anskaffelser ved UiO består av «Prinsipper for arbeid med anskaffelser», og er et grunnlag for felles overordnet tenkning og adferd og gjelder for alle som foretar anskaffelser ved UiO. Prinsippene skal bygge opp under UiOs visjon for anskaffelser, skal sikre at UiO oppnår best mulig vilkår på anskaffede varer og tjenester, gi en optimal behovsdekning og størst mulig verdiskaping. Videre består rammeverket av etiske retningslinjer, et eget kontrollprogram, en vedtatt anskaffelsesprosess, en anbefalt organisering, samt ulike rutiner og prosedyrer. Rammeverket er bygget på stor grad av elektronisk systemstøtte.

Strategi 2030 følger opp Strategi 2020 gjennom vektleggingen av UiO som en kunnskapsorganisasjon med en tydelig og forpliktende integrasjon mellom forskning, utdanning og kunnskap i bruk. Strategi 2030 bygger på fire gjensidig avhengige ambisjoner med mål som viser hvor UiO skal utvikle seg i den kommende strategiperioden. Som et internasjonalt orientert breddeuniversitet har UiO særlige forutsetninger for å lykkes med å utvikle sterke tverrfaglige og innovative miljøer. Gjennom samarbeid på tvers av faglige, institusjonelle og nasjonale grenser skal vi utvikle kunnskap som bidrar til en bærekraftig verden.

I Stortingsmelding nr. 22 fra april 2019, om hvordan anskaffelsene kan utføres mest mulig effektivt innenfor regelverket, understrekes det følgende:

- Behov for økt innkjøpskompetanse hos ledere og bruk av offentlige anskaffelser som strategisk verktøy
- Bruk av standarder for å sikre informasjonsflyt både nasjonalt og internasjonalt i anskaffelsesprosesser
- Behov for å kunne sammenligne ved å hente ut statistikk basert på standardiserte kategoristrukturer

Prinsippene oppsummeres i tre hovedmål, med tre delmål:

1. Behovsdekning

- 1.1. Profesjonalitet i alle faser av anskaffelsesprosessen
- 1.2. Identifisere muligheter og begrensninger i markedet
- 1.3. Tydeliggjøre roller og ansvar ved ulike grader av prosesseierskap til anskaffelsesprosessen

2. Kompetanse

- 2.1. Vedlikeholde og videreutvikle kompetanse
- 2.2. Øke kompetansen innen samfunnsansvar
- 2.3. Fysiske parametere og livsløp

3. Videreføring

- 3.1. Implementere og utnytte mulighetene i eksisterende og nye systemer
- 3.2. Digitalisering, mer gjenbruk av informasjon og økt automatisering
- 3.3. Videreutvikle kontrollprogrammet

Til hvert mål er det tilknyttet 3 delmål, med måleindikatorer. Det er et ønske å ha få, men relevante mål og indikatorer. Dette for å tydeliggjøre ønsket retning og forenkle rapporteringen, samt skape oppmerksomhet mot områder hvor behovet for forbedringer fremdeles er en kritisk faktor for suksess.

Prinsippene og retningslinjene i dette dokumentet er grunnlag for verdisettet vi ved UiO bygger våre anskaffelser på. Prinsippene er vedtatt av UiOs universitetsstyret 9. mars 2021. I en anskaffelsesprosess er Anskaffelsesrådgiver forpliktet til å gjøre anskaffelsen i tråd med prinsippene og stille de riktige krav til leverandørene. Den lokale ledelse med budsjettmyndighet har til enhver tid det overordnede ansvar for at prinsippene blir etterlevd i den enkelte anskaffelse. I kapittel 7. om etiske retningslinjer for anskaffelser ved UiO, vises det til at prinsippene er ment å fungere som en rettesnor for den enkelte ansatte i anskaffelsessaker ved UiO.

2 Visjon

«UiOs anskaffelser skal kjennetegnes ved etterrettelighet, verdiskapning og profesjonalitet med krav til klima, miljø og etikk.»

Alle anskaffelser ved UiO skal utføres profesjonelt slik at UiOs samlede ressurser blir utnyttet best mulig. Hver anskaffelse skal følge prinsippet om konkurranse så langt det er mulig, med minst mulig miljøbelastning og med vektlegging av innovasjon og sosialt ansvar. I UiO's innkjøpspraksis er 10 prinsipper for grønt innkjøpsvett med på å peke ut riktig retning. Ved å stille klare innkjøpskrav, bidrar UiO til å ivareta miljø, skape innovasjon og konkurransekraft.

Det skal videre være sporbarhet mellom kontrakt, godkjent bestilling og faktura. Dette skal oppnås gjennom god planlegging og samordning, kompetente innkjøpere og anskaffelsesrådgivere, en hensiktsmessig organisering, gode rutiner og effektiv bruk av systemløsninger som sikrer god kommunikasjon mellom innkjøp og de ulike fagmiljøene.

3 Ønsket ståsted i 2024

UiO vil i kommende periode arbeide for å oppnå den nødvendige merkantile, faglige, tekniske og juridiske kompetansen til å foreta innkjøp som gir god behovsdekning. Gjennom tiltak iverksatt i henhold til prinsippene, og gjennom en robust og hensiktsmessig organisering, driver UiO et kontinuerlig forbedringsarbeid innenfor anskaffelsesområdet.

Arbeidet i planperioden vil søke å oppnå at UiO er blant de mest etterrettelige, kompetente og profesjonelle virksomhetene i innkjøpsfaglig sammenheng. Innkjøp er, og vil fortsette å være, en viktig del av mange prosesser, og er derfor fulldigitalisert fra behov til betaling, rapportering og analyse. Innkjøpsområdet skal være standardisert og gjennomiktig, nyte anerkjennelse og være gjenstand for styring på samme måte som andre sektorovergripende områder som personalpolitikk, ledelse og etikk. Mål for besparelser, inkludert kostnads-, prosess-, innovasjons- klima- og miljøgevinster, er realisert.

UiO ønsker økt bevissthet på risiko og risikohåndtering innenfor innkjøpsområdet og å få enda bedre rutiner og prosedyrer for å avdekke, korrigere og forebygge korrupsjon, arbeidslivskriminalitet, sviktende etiske vurderinger og mangelfull bærekraft hos leverandører.

Effektive rutiner og et tydelig ansvar for ledelsesoppfølging skal være på plass. Det skal være avklart hvem som skal ha ansvar for hvilke typer anskaffelser og på hvilket nivå. UiO skal utvikle stadig bedre styring og kontroll ved å videreutvikle eksisterende rapporterings- og analyseverktøy.

4 Risikobildet ved inngangen til planperioden.

I inneværende planperiode har det på flere områder vært betydelige forbedringer og reduksjon av risikoer. Forbedringsarbeidet har blant annet gitt UiO en nasjonal pris for god kontroll. Antall avvik ved større anskaffelser er redusert og til dels fjernet. Det er arbeidet kontinuerlig med risikovurderinger, risikohåndtering, definering og etablering av roller, prosesser og rutiner, og optimalisering av organisasjonsmodell for håndtering av anskaffelser.

Ved inngangen til planperioden 2021–2024 står UiO fortsatt overfor risikoer på flere områder som i en gitt situasjon kan true måloppnåelse og omdømme. Det er et overordnet mål for alle offentlige innkjøpsorganisasjoner å arbeide aktivt med å implementere en praktisk og håndterbar integritets- og ansvarlighetspolicy for anskaffelser.

Et tydelig og nøkternt risikobilde er en grunnleggende forutsetning for å kunne styrke integritet og ansvarlighet på innkjøpsområdet.

De viktigste risikoområdene er som følger:

4.1 Etterrettelighet

Det er risiko for at UiO gjennomfører konkurranser uten å benytte kvalitetssikrede maler, besluttede prosesser, tilgjengelige ressurser eller kompetanse.

Det er risiko for at brudd på anskaffelsesregelverket skal bidra til rettstvister med påfølgende søksmål og svekkelse av UiOs omdømme.

Det er risiko for at UiO ikke klarer å avdekke mangler, inhabilitet og uønsket adferd i anskaffelsesprosessen dersom kontrollene gjennomføres i etterkant og ikke som en del av selve anskaffelsesprosessen.

4.2 Verdiskapning

En innkjøper skaper verdier for Universitetet i Oslo. Det er risiko for at UiO går glipp av potensielle besparelser, effekter eller forbedringer på grunn av for lite samarbeid mellom behovshaver og anskaffelsesrådgiver, stedvis uhensiktsmessig organisering, lav avtalelojalitet og manglende rammeavtaledekning.

Det er risiko for at leverandører samarbeider om priser eller markeder, eller gjør andre ting som påvirker tilbud UiO mottar, og som kan hindre fremtidig verdiskapning.

4.3 Profesjonalitet

Det er risiko for at prosesser, rutiner og verktøy som er definert for anskaffelsesprosessen, ikke benyttes, på grunn av uklare roller og stedvis fragmentert organisering av innkjøpsfunksjonen.

Det er risiko for at ansatte opplever prosesser, rutiner, verktøy som kompliserte eller lite hensiktsmessige.

Det er risiko for at tidspress, maktforhold og manglende kompetanse svekker kvalitet og gjennomføringsevne.

5 Mål for planperioden

Målene for planperioden er utarbeidet på bakgrunn av de identifiserte risikoområdene og er samtidig en videreføring av fokusområder fra forrige planperiode.

1. Behovsdekning

1.1. Profesjonalitet i alle faser av anskaffelsesprosessen

- Dette inkluderer planlegging-, gjennomføring-, og oppfølgingsfasen
- Profesjonalitet er i denne sammenhengen først og fremst knyttet til å oppnå optimal behovsdekning. Behovsdekning må forstås i vid forstand, og ikke bare som et uttrykk for behovshavers ønsker. UiOs strategi 2030 og andre overordnede målsettinger må komme til uttrykk i alle fasene i anskaffelsesprosessen. Dette betyr at organisatorisk forankring og tverrfaglighet må stå sentralt. En tydeliggjøring av ledere med budsjettmyndighet sitt ansvar og riktige involvering av disse i anskaffelsene står også sentralt
- Det samme er læren om risiko og vesentlighet. Proporsjonalitetsprinsippet må ligge til grunn for alle vurderinger knyttet til ressursbruk og metode

Aktiviteter:

- *Definere hva som regnes som profesjonalitet i de ulike fasene. Sentrale tema er kunnskap, dyktighet og habilitet. Om kunnskapen ikke materialiserer seg i ønsket atferd er den lite verd*
- *Oppsummere målene i strategi 2030, og om nødvendig oversette dem til å passe i en anskaffelsesfaglig sammenheng, (eksempelvis klima, miljø, nyskaping, transparens, åpenhet mot omverdenen)*
- *Legge livssyklus-kostnader til grunn i flere anskaffelser for å synliggjøre samtlige elementer i en anskaffelse som utgjør behovet. Det kan gjøres ved å i større grad inkludere kostnader for vedlikehold/service, reservedeler og avhending*
- *Finne måleindikator knyttet til oppnådd behovsdekning. Det utarbeides en standard spørreundersøkelse som legges inn i kontraktoppfølgingsystemet, (Contract Life Management System - CLM) for de strategisk viktige avtalene*
- *Finne måleindikatorer for etterlevelse av vedtatt kontrollprogram*

1.2. Identifisere muligheter og begrensninger i markedet

- Behovsdekningen avhenger av UiOs evne til å definere behovet, markedets evne og forutsetninger til å levere, og at ambisjonsnivået for den enkelte anskaffelse justeres deretter
- Dette fordrer tilstrekkelig kjennskap til markedet for hver enkelt anskaffelse
- Å forstå hva som er mulig å oppnå i markedet og i hvilken grad det bidrar til behovsdekning står sentralt. Ressursbruk vurderes opp mot effektene, i tråd med proporsjonalitetsprinsippet

Aktiviteter:

- *Synliggjøre hva som bidrar til økt grad av forståelse for markedets muligheter og begrensninger*

- Øke andelen frivillige kunngjøringer for å sikre kunnskap om nye markedsaktører, samt legge til rette for gründerbedrifters deltagelse
- Finne relevant måleindikator knyttet til markeds kunnskap, rapportere og dokumentere markedsanalyser / dialoger. Kilder i denne sammenheng er eksisterende leverandører, bransjeorganisasjoner, andre offentlige oppdragsgivere og andel av årlige anskaffelser hvor det er benyttet markedsdialog og gjort markedsanalyser
- I større grad utfordre markedet ved å utarbeide standardkrav/kriterier for reduksjon av utslipp i anskaffelser, for eksempel der transport er en vesentlig del av avtalen. Eksempelvis kan man her bruke transportmetode og transportavstand som tildelingskriterium

1.3. Tydeliggjøre roller og ansvar ved ulike grader av eierskap til anskaffelsesprosessen

- Graden av behovsdekning avhenger av hvem som eier anskaffelsesprosessen. UiO er med på flere arenaer der eksterne aktører i ulik grad definerer behovet og/eller leder anskaffelsesprosessen. Dette legger begrensninger på UiOs påvirkningsmuligheter
- Det er viktig å øke bevisstheten knyttet til hvem som styrer rammevilkårene og hvilke muligheter som finnes innenfor valg som andre har foretatt. Dette innebærer å synliggjøre ansvar og UiOs handlingsrom i de ulike fasene av anskaffelsesprosessen

Aktiviteter:

- Det utarbeides retningslinjer for hvordan UiO som oppdragsgiver opptrer i prosesser med eksterne aktører, som grad av involvering og hvilke mål som er viktig å påvirke i de ulike anskaffelsene. Her benyttes blant annet rapporteringsverktøy for ansvarliggjøring av leverandører - Factlines
- Det rapporteres på antall avtaler og omsetning knyttet til eksterne aktører/innkjøpsentraler, eksempelvis på avtaler inngått av Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning (UNIT), Samarbeidet mellom Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet og Norges arktiske universitet (BOTT-samarbeidet), Statens innkjøpscenter, Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) og Universitets- og høyskolerådet (UHR).

2. Kompetanse

2.1. Vedlikeholde og videreutvikle

- Kompetansen som allerede er etablert må vedlikeholdes og videreutvikles. Anskaffelsesakademiet er etablert og det er etablert en sertifisering av offentlige anskaffelsesrådgivere.

Aktiviteter:

- Utarbeide en definisjon på etablert kompetanse innenfor de ulike rollene. Utarbeide en beskrivelse av kompetansehevende tiltak/sertifiseringer med fokus på hvilken kompetanse som er nøkkelkompetanse
- Videreføre arbeidet med kompetanseutvikling gjennom etablerte grupper innenfor miljø og etikk, gruppe for utarbeidelse av maler og standard kontrakter, samt gruppe for videreutvikling av aktuell systemportefølje innenfor offentlige anskaffelser

2.2. Øke kompetansen innen samfunnsansvar

- Bruk av merkeordninger på produktnivå og leverandørsertifiseringer forenkler og sikrer kvalitet i miljøevalueringen for anskaffelsesrådgiver og leverandør
- I UiO's innkjøpspraksis er 10 prinsipper for grønt innkjøpsnett lagt til grunn. Grønne innkjøp gir en positiv påvirkning på klima, miljø og mennesker, og skaper grønn konkurransekraft. Ved å stille grønne innkjøpskrav bidrar UiO til å ivareta miljø, skape innovasjon og konkurransekraft. Hensyn til miljø og klimapåvirkning i anskaffelser er komplekst og omfatter til dels lange verdikjede- og livsløpsanalyser, men ikke desto mindre viktig.
- Forebygge arbeidslivskriminalitet ved aktiv oppfølging av avtaler hvor det er gjennomført en risiko- og sårbarhetsanalyse mht. risiko for uønskede hendelser
- Forebygge korrupsjon ved blant annet å kontrollere habilitet i alle anskaffelser, samt gjøre kjent UiOs etiske regelverk for anskaffelser, overfor ansatte og leverandører

Aktiviteter:

- *Anvende de etablerte gruppene, samt utvide bruken av organisasjoner som UiO er medlemmer av som Etisk handel, Skift, Miljømerking, Transparency International Norge, Grønt Punkt og Factlines. De ulike medlemskapene gir oss først og fremst service i form av rådgivning. I tillegg er vi lojale mot medlemsorganisasjonene i form av jevnlig rapporteringer i henhold til organisasjonenes krav.*
- *Måle andel anskaffelser hvor det er stilt etiske krav og miljøkrav, samt UiOs andel av kjøp av miljømerkede produkter*
- *Måle UiOs miljøavtrykk ved å hente ut nøkkeltall fra klimaregnskapet, for eksempel for reiser*
- *Rapportere antall avtaler hvor det er gjennomført kontroll av lønns- og arbeidsforhold, i henhold til årlig rapportering til departementet*
- *Utfylling av et eget habilitetsskjema med forpliktende underskrift av behovshavere før oppstart av alle anskaffelser*
- *Reviderte etiske retningslinjer skal gjøres kjent gjennom Innkjøpsforum, Superbrukerforum, samt oppfølgingsmøter med kjøpende enheter og skal være en del av konkurransedokumentene i alle anskaffelser*
- *Vurdere standardkrav for innhenting av gode verifiserte klimadata og andre fysiske data fra leverandører*
- *Håndtering og ansvar knyttet til lange leverandørkjeder ved å benytte blant annet rapporteringsverktøy for ansvarliggjøring av leverandører; Factlines*
- *Styrke ansatte og innkjøperes mulighet til å gjøre miljøvennlige valg ved bestilling av mat og bevertning, produkter og tjenester, gjennom god veiledning og informasjon ved gjennomføring av en bestilling*
- *Øke innkjøpere, anskaffelsesrådgivere og lederes miljøbevissthet gjennom kunnskapsheving lokalt og sentralt, samt gjennom regelmessige relevante oppdateringer og dialog mellom Seksjon for innkjøp og enhetene*
- *Bruke relevante anskaffelser til å opparbeide dybdekunnskap om miljø-aspekter. Dette gjennom å velge ut enkelte anskaffelser der miljø er et særlig relevant aspekt og gå i dybden på miljøspørsmål, i et samarbeid med forskermiljøer og gjennom innhenting av ekspertkunnskap*
- *Redusere miljørisiko ved kjøp, bruk og avhending av kjemiske stoffer gjennom styrket fokus på risiko- og substitusjonsvurderinger knyttet til kjemikaliehåndtering*
- *Etablere rutiner som sikrer regelmessig innsamling av IT-utstyr, mobiltelefoner, I-pader etc som er ødelagt, eller ikke kan brukes. Dette for å sikre økt gjenbruk og/eller gjenvinning av komponenter som krever ikke-fornybare, og dermed verdifulle*

ressurser. Det leveres kvartalsvise miljørapporter på alt avhendet utstyr som blir en del av UiOs klimagassregnskap

- Øke omfanget av gjenbruk og bidra til styrket sirkulærøkonomi gjennom å:
 - 1. videreutvikle interne gjenbruksordninger for inventar og utstyr
 - 2. utrede muligheten for rammeavtale(r) med leverandører i det sirkulære markedet, og med dette kunne kjøpe eller leie brukt inventar, samt levere eller videreselge overskuddsmøbler og utstyr til leverandører i det sirkulære markedet
- Sikre en høyere bevissthet rundt vekting av miljøhensyn i anskaffelser gjennom krav om å protokollføre en begrunnelse dersom slik vekting unnlates

3. Videreføring og videreutvikling av eksisterende praksis

3.1. Implementere og utnytte mulighetene i eksisterende og eventuelt nye systemer

- Mange nye systemer skal erstatte eksisterende, og implementeres i løpet av planperioden. Det er avgjørende at dette skjer på en god måte, og det vil åpenbart kreve mye kapasitet fra flere ledd i organisasjonen. Å videreføre det beste fra dagens praksis og måleindikatorer (KPI-er) er ønskelig, og står som et selvstendig mål i strategien. I tillegg må det undersøkes hvilke nye muligheter de nye systemene kan gi.

Aktiviteter:

- Måle måloppnåelse gjennom etablerte KPI-er.
- Dagens KPI'er knyttet til bruk av
 - avtale- og systemporteføljer
 - faktiske besparelser
 - totalt antall aktive avtaler og andel rammeavtaler
 - andel bruk av bestillingsløsningen
 - andel fakturaer knyttet til avtale
 - andel fakturaer knyttet til contract matching
- Følgende nye KPI-er introduseres i denne strategiperioden;
 - andel leverandører som står for 80 % av innkjøpsandel
 - andel bestillinger pr innkjøper
 - andel e-faktura
 - antall årlige kunngjøringer fordelt på del 1, del 2, del 3 og frivillige kunngjøringer
 - andel kjøp over 100.000 uten protokoll, kontrakt og konkurranse
 - andel bestillinger knyttet til avtaler
 - andel av fakturaer som matches automatisk mot bestilling

3.2. Økt digitalisering, gjenbruk av informasjon og automatisering

- UiO har digitalisert det meste i anskaffelsesprosessen og avropsprosessen, men systemene mangler integrasjon med hverandre og datakvalitetene er varierende. Å videreutvikle digitaliseringen innebærer dermed å øke graden av integrasjon og automatisering, samt å utvikle bruken av kunstig intelligens
- Det kan oppnås vesentlige gevinster ved større grad av gjenbruk av informasjon og ved bedre utnyttelse av systemene. Å gjenbruke like data flere steder sparer tid og minsker sjansene for feilregistrering. UiO har ulike mottakssystemer og har opparbeidet erfaring på området, og dette gir de beste forutsetninger for å

videreutvikle systemintegrasjonen. Å få tilgang til og bruke informasjon som andre sitter på, eksempelvis i arbeidet med seriositet i arbeidslivet, er et eget mål

Aktiviteter:

- *Definere på hvilke områder automatisering kan videreutvikles*
- *Etablere integrasjon mellom system for sak/arkiv og konkurransegjennomføringssystemet*
- *Etablere integrasjon mellom kontraktsadministrasjonssystemet og bestillingsløsning*
- *Automatisere innlesning av katalog- og avtaleinformasjon mot system for innkjøpsanalyse*
- *Gjenbruke data som andre deler av offentlig sektor eller leverandørsektoren allerede har utviklet, som e-Bevis, Factlines og rapporter om Arbeidslivskriminalitet*
- *Videreutvikle kontrollprogrammet på innkjøpsområdet*
- *Resultatene i form av avvik må kommuniseres enda bedre til samtlige kjøpende enheter via innkjøper/anskaffelsesrådgiver, til økonomileder og leder med budsjettmyndighet*

Innkjøpskontrollene skal:

- kontrollere etterlevelse av gjeldende regler, forskrifter og rutiner og avdekke eventuelle misligheter
- bidra til å forbedre kvaliteten på innkjøp ved UiO og redusere feilkjøp, samt brudd på lover og forskrifter
- bidra til identifikasjon av opplæringsbehov
- bidra til identifikasjon av konkrete områder for endring og forbedring av eksisterende rutiner/kontroller
- bidra til å forbedre administrative rutiner ved den enkelte enhet

Aktiviteter:

- *Fortsatt arbeid med kontinuerlig forbedring av datakvalitet ved å stille krav i relevante leverandøravtaler til datakvalitet (primærdata og sekundærdata) og rapportering, slik at data kan benyttes i klimagassregnskapet på en ressurseffektiv måte*
- *Fortsette videreutvikling av kontrollprogrammet på innkjøpsområdet*
- *Det skal synliggjøres hvorledes kontrollprogrammet virker med tanke på å forebygge, avdekke og korrigere avvik og sammen med øvrige aktiviteter bidra til å redusere risiko. Dette i tillegg til å nå målsettingene om ønsket adferd som etterrettelig og transparent praksis*
- *Vurdere å gjennomføre analyse av behovsdekning og annen måloppnåelse for utvalgte områder, eller ha dette som element i kontrollprogrammet*

«Engasjerte og tydelige ledere er en viktig forutsetning for etterrettelige, verdiskapende og profesjonelle anskaffelser som skal bidra til redusert klimaavtrykk og økt verdiskaping.»

6 Resultatindikatorer

Faktiske besparelser på de ulike anskaffelsene beregnes og rapporteres som en del av årsrapporteringen. Akkumulert faktisk besparelse skal rapporteres årlig.

Måltall	Mål 2021	Mål 2022	Mål 2023	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026
Årlige faktiske besparelser	50 millioner	50 millioner	50 millioner	50 millioner	50 millioner	50 millioner

Måltall	Mål 2021	Mål 2022	Mål 2023	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026
Antall konkurranser med miljøkrav	Der det er relevant					

Miljøkrav kan være stilt til enten leverandør, produkt eller begge deler.

Måltall	Mål 2021	Mål 2022	Mål 2023	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026
Antall konkurranser med etiske krav	Der det er relevant					

Med «antall konkurranser med etiske krav» menes konkurranser med etiske krav utover ILO-konvensjonene.

Måltall	Mål 2021	Mål 2022	Mål 2023	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026
Antall leverandører som er miljøsertifisert	Der det er relevant					

Måltall	Mål 2021	Mål 2022	Mål 2023	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026
Andel bestillinger og utviklingen over tid med prioriterte miljøprodukter	Der det er relevant					

Måltall	Mål 2021	Mål 2022	Mål 2023	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026
Andel gjennomførte dialoger med ledere vedr miljø	Der det er relevant					

Måltall	Mål 2021	Mål 2022	Mål 2023	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026
Andel prosjekter/ inngåtte rammeavtaler med gjenbruk.	Der det er relevant					

Måltall	Mål 2021	Mål 2022	Mål 2023	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026
Andel videresalg og andel utfaset utstyr i hht beste praksis	Der det er relevant					

Måltall	Mål 2021	Mål 2022	Mål 2023	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026
Andel anskaffelser hvor utslippsmål er stilt.	Der det er relevant					

Måltall	Mål 2021	Mål 2022	Mål 2023	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026
Andel miljøfremmende sertifiseringsordninger.	Der det er relevant					
Andel konkurranser med krav til vedlikehold og reservedeler.	Der det er relevant					

Måltall	Mål 2021	Mål 2022	Mål 2023	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026
Andel miljøvennlige kjemikalier						

Måltall	Mål 2021	Mål 2022	Mål 2023	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026
Andel bruk av bestillingsløsningen	85 %	85 %	85 %	90 %	90 %	95 %

Med «andel bruk av bestillingsløsningen» menes andelen fakturaer som har referanse til bestillingssystemet, av de fakturaene som er kontert på arter som er definert som egnet for bestilling gjennom bestillingssystemet.

Måltall	Mål 2021	Mål 2022	Mål 2023	Mål 2024	Mål 2025	Mål 2026
Andel fakturaer som er knyttet til en avtale	85 %	90 %	90 %	95 %	95 %	100 %

Med «andel fakturaer som er knyttet til en avtale», menes andelen fakturaer som har referanse til bestillingssystemet, av de fakturaene som er kontert på arter som er definert som egnet for bestilling gjennom bestillingssystemet, og hvor bestillingene/produktene er knyttet til en avtale.

7 Etiske retningslinjer for anskaffelser ved Universitetet i Oslo

Innledning

Offentlige anskaffelser medfører noen særlige risikoer. Det er viktig å være bevisst på disse. Etiske retningslinjer, sammen med rammeverk for anskaffelser ved UiO, er med på å forebygge, avdekke og korrigere avvik. Ved anskaffelser er det risiko for:

- Misbruk av offentlige midler
 - Undersøkelser viser at mellom 3 og 5 prosent av innkjøp i offentlige virksomheter ikke dekker noen behov eller fører til noen forbedringer
 - Sentral innkjøpsfunksjon har som formål å forebygge slike kjøp, spesielt i planleggings- og oppfølgingsfasen
- Påvirkning / korrupsjon
 - Der det er muligheter til vinning vil det være en risiko for at noen ønsker å sette seg i en gunstig posisjon ved «lysskye» eller ulovlige midler. Under dette kommer også interesseblanding av ulik art
- Svindel og bedrag
 - Det avdekkes feilfakturerings og overfakturerings. Mye av dette fanges opp gjennom avtaleoppfølging, samt rutiner i forbindelse med betaling

Hovedgrepet for å forebygge, avdekke og korrigere de nevnte avvikene er blant annet rutiner, retningslinjer og internkontroll.

Formål

Etiske retningslinjer for Universitetet i Oslo (UiO) skal bidra til at UiO opptrer med stor integritet, slik at allmennheten har tillit til at offentlige anskaffelser skjer på en samfunnstjenlig måte, forvalter de offentlige midlene på en riktig måte samt forebygge uetisk adferd og korrupsjon i forbindelse med anskaffelser.

Retningslinjene har sitt utspring i allmenngyldige etiske verdier og normer som for eksempel rettferdighet, rolleklarhet, integritet, lojalitet, ærlighet, pålitelighet, sannferdighet og at man skal behandle andre slik man selv ønsker å bli behandlet.

Rollen til Seksjon for innkjøp

Seksjon for innkjøp (SI) er en del av Avdeling for økonomi- og virksomhetsstyring (ØVA) og skal ved hjelp av gode innkjøp bidra til økt verdiskapning både for UiO og samfunnet for øvrig.

Seksjon for innkjøp har en rådgivende og veiledende rolle i møte med enheter ved universitetet slik dagens ansvarsstruktur er. Dette betyr at hver enhet står ansvarlig for eget innkjøp hva gjelder økonomi, planlegging og forvaltning.

UiOs anskaffelsesrådgivere har høy innkjøpsfaglig kompetanse og gjennomfører alle anskaffelser etter gjeldende lover med tilhørende forskrifter samt egne anskaffelsesprinsipper. Målet vårt er å veilede og gi støtte til enheter på en best mulig måte slik at innkjøpene utføres etter UiOs anskaffelsesprinsipper og regelverket.

Forventninger til den enkelte ansatte

Gjeldende etiske retningslinjer gjelder for alle ansatte. Retningslinjene skal bidra til at ansatte opptrer med høy etisk integritet og høy moral i tråd med UiOs verdier. De etiske retningslinjene er ment å være generelle rettesnorer, men de krever også en bevisstgjøring og refleksjon av den enkelte ansatte. Det forventes at spesielt ledere i særlig grad er aktsomme og fremstår som gode eksempler for sine ansatte, samt tar ansvar for å gjøre retningslinjene kjent i virksomheten sin.

Bruk av avtaler

Der det foreligger en avtale skal denne benyttes, dersom innkjøpsbehovet kan dekkes ved bruk av avtalen.

UiOs avtaler skal ikke benyttes til privat bruk.

Misbruk av offentlige midler

Ansatte skal unngå kjøp som ikke dekker behovet til UiO og på denne måten forhindrer UiOs verdiskapning. Det er viktig at ansatte følger de etablerte rutiner og systemer som bidrar til gode kontrollrutiner tilknyttet fakturering, bestilling, oppfølging og resultatrapportering. Ved hjelp av disse tiltakene m.m. klarer vi å opprettholde samfunnets tillitt til at UiO bruker offentlige midler på en riktig måte.

Mottak av gaver og andre ytelser

Som ansatt eller tillitsvalgt har du ikke lov til å motta gaver, penger eller andre fordeler fra samarbeidspartnere, leverandører eller andre. Noen unntak for gaver av beskjedent størrelse, for eksempel en julehilsen, hvor det er åpenbart at ytelsen ikke kan være egnet til å påvirke beslutninger. Slike gaver skal alltid gis i full åpenhet og være avklart med ledelsen i forkant. Det skal aldri mottas gaver i form av kontanter til enkeltpersoner. Hvis det er tvil om en ytelse kan mottas, skal den avslås.

Forretningsomgang og sosialt samvær

Den ansatte skal bare dra på reise/besøk i arbeidstiden når det kan begrunnes i virksomhetens behov og innehar et faglig innhold. Dette gjelder også når leverandører eller andre tilbyr besøk i private eller offentlige bedrifter, befaringer, seminar, kurs, reiser til utstillinger eller andre arrangementer, både når disse arrangeres i fritida og i arbeidstida. Dette gjelder også besiktelse av instrumenter og liknende knyttet til undervisning. Reiser og besøk skal alltid godkjennes av nærmeste leder og betales av UiO.

Misbruk av informasjon

Fortrolige opplysninger som mottas i forbindelse med tjenesteforhold skal respekteres og ikke brukes til personlig vinning. Informasjon som er mottatt fra markedet om tilbud og tilbydere skal behandles konfidensielt og ikke misbrukes for eksempel overfor konkurrerende tilbydere. Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende er sluttet i jobben.

Lovens krav om at ansatte skal opptre i samsvar med god forretningsskikk, ha høy etisk standard og opptre med stor integritet gjelder uten unntak.

Likebehandling av leverandører

Det er viktig å opptre med stor varsomhet i forsknings- og utviklingsprosjekter for å unngå at håndteringen av prosjektene blir sammenblandet med eventuelle senere anskaffelser, jfr UiOs regler om habilitet, gaver og sponing. Erfaringene fra slike prosjekter kan brukes i utformingen av kravspesifikasjoner i anskaffelsesprosess, men leverandørene fra utviklings-

prosjektene kan da ikke trekkes inn på en måte som diskriminerer, fører til brudd på likebehandlingsprinsippet, forhindrer en leverandør å delta i konkurransen eller på annen måte begrenser eller utelukker reell konkurranse.

Habilitet og interessekonflikt

At en person er inhabil eller ”ugild” i rettslig forstand, betyr at det foreligger omstendigheter som er egnet til å svekke tilliten til vedkommendes upartiskhet i en bestemt sak. Det er den ansattes ansvar å vurdere sin egen habilitet i en anskaffelse. Dersom det er tvil om den ansattes habilitet, er det nærmeste overordnede som tar den endelige avgjørelsen.

UiOs ansatte skal ikke søke å oppnå fordeler for seg selv eller nærstående personer som gjør at det kan stilles spørsmål ved deres integritet.

UiOs ansatte kan heller ikke i den forberedende fasen ta del i, eller søke å påvirke en anskaffelse, gjennom beskrivelser og beslutninger av et anskaffelsesbehov som kan oppfattes som, eller forårsake en interessekonflikt. Det kan gjelde en personlig interesse i anskaffelsen, økonomisk eller på annen måte, direkte eller ved nærstående personer.

Ansatte må ikke ta del i eller påvirke anskaffelser til UiO fra eget eller nærstående persons firma. Hvis innkjøp planlegges gjort fra firma hvor anskaffelsesrådgiver vet at UiO-ansatte har interesser, skal personen fratre anskaffelsesprosessen og utnevne en passende stedfortreder.

Ansatte som deltar i en anskaffelsesprosess skal vurdere sin habilitet i starten av prosessen og skrive under en habilitetserklæring etter mottak av tilbud. Det kan likevel til tider være vanskelig å fastslå om det faktisk foreligger en interessekonflikt. Ved minste tvil må problemstillingen drøftes med nærmeste overordnede før saken fremlegges for Seksjon for innkjøp til videre behandling.

Korrupsjon og kameraderi

Korrupsjon defineres som misbruk av makt i betroede stillinger for privat gevinst og omfatter smøring og korrupsjon. Disse vises i form av bestikkelser av ulik grad og personlige goder. Dette kalles ifølge Transparency International Norge for vennskapskorrupsjon.

Kameraderi tolereres ikke ved UiO og gjenkjennes der man tilgodeser venner og gamle kjente ved anskaffelser og anbud.

Korrupsjon og påvirkningshandel er straffbart i henhold til straffeloven. Både enkeltindividet og foretaket kan straffes med fengsel eller bøter.

Krav og forventninger til leverandører

Samtlige anbud som gjennomføres ved UiO stiller et krav om at leverandører skal overholde UiOs etiske retningslinjer, nasjonal lovgivning og internasjonale anerkjente konvensjoner som ILO-konvensjonene, samt Verdenserklæringen om menneskerettigheter artikkel 1.

De mest sentrale internasjonale retningslinjer utarbeidet av den Internasjonale Arbeidsorganisasjonen (ILO) stiller krav til våre leverandører. Ved innlevering av tilbud og gjennom hele kontraktperioden forplikter de seg til å etterleve gitte lover. Disse omfatter blant annet, men ikke begrenset til: foreningsfrihet og vern av organisasjonsretten, rett til kollektive forhandlinger, forbud mot tvangsarbeid, lik lønn for mannlige og kvinnelige arbeidere, minstealder til sysselsetting og avskaffing av barnearbeid. Disse kravene berører produsenter, agenter og underleverandører til UiOs hovedleverandører.

UiO forventer at leverandørene opptrer lojalt overfor UiOs ansatte og overholder kontraktkravene.

UiO setter høye krav til leverandørens integritet knyttet til bevissthet rundt etisk handel, bestikkelser, korrupsjon og all annen form for uetisk atferd, eller tegn til det, i enhver anskaffelsesprosess.

Særlige utfordringer

Seksjon for innkjøp har et ansvar for å lede og veilede UiOs ansatte ved gjennomføring av anskaffelsesprosesser etter gjeldende regelverk.

I dette arbeidet kommer vi uunngåelig borti flere utfordringer der noen oppstår oftere enn andre.

Feil bruk av midler, interesseutfordringer og risiko for korrupsjon har størst konsekvens og det jobbes aktivt med tiltak for å bekjempe hver av disse.

UiO har tegnet flere medlemskap for å bekjempe korrupsjon og uetisk atferd i driften av universitetet. I tillegg jobbes det aktivt med å realisere miljø og klimamål. Som et støttende bidrag har vi etablert interne maler og skjemaer til hjelp for å kartlegge de sentrale problemområder.

- Transparency International Norge (TI) jobber vi sammen med for å bekjempe korrupsjon i anskaffelser. Verdien som kjennetegner TI og promoteres aktivt er åpenhet, integritet, pålitelighet, solidaritet, rettferdighet og demokrati.
- Etisk Handel Norge gjør en viktig jobb med å fremme samfunnsansvar og bistå oss med å avdekke uetisk handel i forvaltningen av våre avtaler. Knyttet til samme område, tilbyr Factlines en database med en oversikt over særlige risikoer for etiske brudd i leverandørkjedene UiO samarbeider med.
- Bærekraft er viktig for universitetet og vi utvikler og forbedrer oss kontinuerlig. Sammen med Grønt Punkt Norge og Nettverk for miljømerket innkjøp jobber vi med å nå UiOs mål om å redusere klimafotavtrykket.
- Innkjøpspraksisen ved UiO er vesentlig forbedret de siste årene ved at det stilles stadig skjerpede krav til leverandørene i form av etterlevelse av prinsippene i FNs Global Compact som; menneskerettigheter, arbeiderrettigheter, miljø, anti-korrupsjon, Corporate Social Responsibility (CSR), strategi og etiske retningslinjer, kartlegging av leverandørstatus og produksjonsland, leverandørens egenrevisering av risiko i land de gjør innkjøp fra, samt styringssystemer i virksomheten.